

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2002 vp

Hallituksen esitys vakuutuslakiin ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 2002 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vakuutuslakiin ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 101/2002 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen vakuutuslaista annetun lain 3 §:n muuttamisesta (LA 150/2001 vp — Lauri Oinonen /kesk ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 15 päivänä marraskuuta 2001, ja — toimenpideoitteen vakuutuslaista annetun lain 3 §:n muuttamisesta (TPA 246/2001 vp — Lauri Oinonen /kesk ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 23 päivänä marraskuuta 2001.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- eduskunnan oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio
- hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- oikeusneuvos Kari Kitunen, korkein oikeus

- presidentti Pekka Hallberg, korkein hallinto-oikeus
- vanhempi vakuutustuomari Erkki Noronen ja nuorempi vakuutustuomari Olli Olanterä, vakuutuslaki
- lakimies Reijo Hyvönen, Kansaneläkelaitos
- puheenjohtaja Timo Havu, eläkelautakunta
- toimistopäällikkö Kristiina Piilola, kuntien eläkelautakunta
- lakimies Terttu Ujainen, opintotuen muutoksenhakulautakunta
- puheenjohtaja Outi Antila, tapaturmalautakunta
- puheenjohtaja Pekka Humalto, tarkastuslautakunta
- toimistopäällikkö Jussi Kuusniemi, työtömyysturvalautakunta
- toimistopäällikkö Sinikka Kauppinen, valtion eläkelautakunta
- lakimies Janne Metsämäki, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- oikeustieteen tohtori Pekka Timonen, Suomen Lakimiesliitto
- varatuomari, asiamies Mikko Nyssölä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- professori Olli Mäenpää.

Lisäksi valiokunta on saanut Suomen ylioppilaskuntien liitolta kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että vakuutusosoikeutta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Uudessa vakuutusosoikeuslaissa säädettäisiin vakuutusosoikeuden henkilöstöstä ja ratkaisukokoonpanoista eri asiaryhmissä sekä lainvoimaisen päätöksen poistamisesta ja purkamisesta.

Vakuutusosoikeuden päätösvaltaiseen kokoonpanoon kuuluisi kolme lakimiesjäsentä niin kuin nykyisin. Lääkärijäsen kuuluisi kokoonpanoon yhden lakimiesjäsenen asemesta, jos lääketieteellinen selvitys voi vaikuttaa asian ratkaisuun.

Vakuutusosoikeudessa olisi edelleen ns. maallikko- tai asiantuntijajäseniä, mutta näitä koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin nykyisestä. Erilaisia kokoonpanovaihtoehtoja vähennettäisiin ja maallikkojäsenet jäisivät pois kansaneläkeasioiden ja opintotukiasioiden käsittelystä.

Muutoksenhakusäännöksiä ehdotetaan osittain muutettaviksi. Tapaturmavakuutusasioissa voitaisiin edelleen hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen. Uutta olisi ylimääräistä muutoksenhakua koskeva järjestely. Korkein hallinto-oikeus voisi kaikissa toimeentuloturvan asiaryhmissä purkaa vakuutusosoikeuden päätöksen, jos asian käsittelyssä vakuutusosoikeudessa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Siten ylimääräinen muutoksenhaku toimeentuloturva-asioissa ei enää ohjautuisi korkeimpaan oikeuteen

muissa kuin niissä tapauksissa, joissa on kyse ylimääräisestä muutoksenhausta korkeimman oikeuden päätökseen.

Niissä toimeentuloturva-asioissa (sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioissa), joissa nykyisin on yksiasteinen valitustie muutoksenhakulautakuntaan, avattaisiin muutoksenhaku vakuutusosoikeuteen. Palkkaturva-asioissa muutoksenhaku työttömyysturvalautakunnan päätöksestä ohjattaisiin korkeimman hallinto-oikeuden sijasta vakuutusosoikeuteen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2003.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen.

Lakialoite

Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi vakuutusosoikeuden lääkärijäsenen kelpoisuusvaatimuksia.

Toimenpideoite

Toimenpideoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin puolueettoman selvitysmiehen asettamiseksi selvittämään lakisääteisten tapaturma- ja ammattitautien korvauskäsittelyssä mahdollisesti olevia epäkohtia ja tekemään esitykset epäkohtien korjaamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lainuudistuksen tarpeellisuus

Esityksen tavoitteina on vahvistaa muutoksenhakujärjestelmää toimeentuloturva-asioissa, selkeyttää vakuutusosoikeutta koskevaa lainsäädäntöä ja kehittää vakuutusosoikeuden organisaatiota nykyistä joustavammaksi ja erikoistuneemmaksi. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa sääntelyä toimeentuloturvan eri asiaryhmissä. Tätä

varten toimeentuloturva-asioiden nykyisin osittain yksiportainen muutoksenhakujärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi kauttaaltaan kaksiasteiseksi siten, että ensimmäisenä oikeusasteena toimivat muutoksenhakulautakunnat ja toisena vakuutusosoikeus.

Vakuutusosoikeudesta on kehittynyt laaja-alainen toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakutuomioistuin. Sen käsiteltäväksi tulee vuosittain yli 10 000 asiaa. Vakuutusosoikeuden toiminnan

sujuvuus ja päätösten korkea laatu on tärkeä yksittäisen ihmisen kannalta.

Vakuutus oikeutta koskeva nykyinen sääntely ei enää mahdollista riittävää toiminnan kehittämistä. Myös toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset edellyttävät laajempaa sääntelyn uudistamista. Siten vakuutus oikeuden organisaation kehittäminen nykyistä joustavammaksi ja erikoistuneemmaksi on perusteltua. Kaiken saamansa selvityksen perusteella valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Vakuutus oikeuden asiantuntijajäsenet

Vakuutus oikeuden päätösvaltaista kokoonpanoa koskevaa säännöstöä ehdotetaan selkeytettäväksi. Huomattavin muutosehdotus on opintotukiasioita ja kansaneläkkeitä koskevien valitusten siirtäminen kolmen jäsenen peruskokoonpanon käsiteltäviksi. Näiden asioiden käsittelyyn ei enää osallistu ns. maallikko- eli asiantuntijajäseniä. Sen sijaan muissa kokoonpanoissa asiantuntijajäsenet säilyvät edelleen.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden suhtautuminen tähän ehdotukseen on ollut ristiriitaista. On katsottu, että sääntelyssä pitää omaksua johdonmukainen linja: asiantuntijajäsenet joko osallistuvat kaikkien asioiden käsittelyyn tai sitten eivät minkään asiaryhmän käsittelyyn. Osa asiantuntijoista pitää hallituksen esitystä oikeansuuntaisena. Lisäksi on esitetty, että intressiedustus vaarantaa oikeudenkäynnin puolueettomuuden ja kyseenalaistaa tuomioistuimen riippumattomuuden.

Valiokunta hyväksyy ehdotetun ratkaisun ja toteaa, että perustuslakivaliokunta on esim. lausunnossaan PeVL 35/2001 vp katsonut, ettei asiantuntijajäsenten kuulumiselle tuomioistuimen kokoonpanoon ole valtiosääntöoikeudellista estettä.

Ylimääräinen muutoksenhaku

Ylimääräistä muutoksenhakua koskevaa toimivaltaa ehdotetaan siirrettäväksi korkeimmalle hallinto-oikeudelle, joka voisi purkaa vakuutus oikeuden päätöksen, jos asian käsittelyssä vakuutus oikeudessa on tapahtunut menettelyvir-

he, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätöseen. Esitystä perustellaan tältä osin viittaamalla menettelyllisiin seikkoihin eli siihen, että vakuutus oikeudessa sovelletaan hallintolainkäytötlakia. Samalla korkeimman oikeuden toimivalta supistuisi niin, että se voisi tutkia vain omiin päätöksiinsä kohdistuvat hakemukset.

Hallituksen esitys voi ääritapauksessa johtaa siihen, että sama kysymys olisi yhtäaikaaisesti korkeimmassa oikeudessa valituslupa-asiana ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa ylimääräisenä muutoksenhakuna. Tällaisen ristiriitatilanteen mahdollistaminen ei ole hyvää lainsäädäntöä. Vaikka kysymys on ylimääräisestä muutoksenhausta eikä varsinaisesta muutoksenhausta, hallituksen esityksellä kavennettaisiin asianosaisten oikeusturvaa nykyiseen verrattuna, koska ylimääräinen muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen olisi mahdollinen vain vakuutus oikeuden menettelyvirheen perusteella. Muissa asioissa esitys merkitsee ylimääräisen muutoksenhaun laventumista nykyisestäään.

Lakivaliokunta katsoo, että korkeimman oikeuden toimivalta ylimääräisessä muutoksenhausta on säilytettävä nykyisellään. Viime vuosina lakivaliokunta on johdonmukaisesti muuttanut esityksiä niin, että muutoksenhakulinjat ovat selkeitä ja johtavat vain yhteen tuomioistuimeen. Lakivaliokunnan kanta tarkoittaa sitä, että tapaturmavakuutuslakia, sotilasvammalakia ja rikosvahinkolakia ei muuteta esityksessä ehdotetulla tavalla. Tällöin muutoksenhakujärjestelmä ei muutu myöskään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, ammattitaitulain eikä sotilastapaturmalain mukaisissa asioissa.

Toimeentuloturvan lainkäyttöjärjestelmän kehittäminen ja uuden lainsäädännön toimeenpano

Toimeentuloturvan lainkäyttö- ja muutoksenhakujärjestelmä on jäänyt jälkeen siitä kehitystyöstä, jolla viime vuosikymmenen aikana on uudistettu yleisiä tuomioistuinta ja hallintotuomioistuinta sekä niiden lainkäyttöä. Lainsäädäntöä muutettiin keväällä 1999 siten, että vakuutus oikeudessa ja muutoksenhakulautakunnissa on mahdollista järjestää suullinen käsitte-

ly, jossa voidaan kuulla esimerkiksi etuuden hakijaa. Tuomareiden esteellisyssäännöksiä käsitellessään lakivaliokunta kiinnitti mietinnössään erityistä huomiota siihen, että muutoksenhakulautakunnissa ja vakuutusoikeyudessa on tarkkaan noudatettava tuomarin esteellisyssäännöksiä (LaVM 6/2001 vp — HE 78/2001 vp).

Nyt käsiteltävänä olevan lainsäädännön tavoitteena on huomattavasti suurempi muutos, jolla vakuutusoikeyden toiminta saadaan ajanmukaiselle tasolle. Ensin muutetaan vakuutusoikeyden organisaatio. Sen jälkeen on tarkoitus jatkaa toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean (ns. Tomu-komitean) muiden ehdotusten toimeenpanoa ja ulottaa uudistustyö myös muutoksenhakulautakuntiin. Osaksi jatkouudistus on jo käynnistynyt. Eduskunnalle on tämän hallituksen esityksen jälkeen annettu kaksi esitystä, joilla eläkelautakunta ja valtion eläkelautakunta irrotetaan itsenäisiksi toimielimiksi. Sen sijaan vakuutusoikeyslakiin välttämättä liittyvä nimityslakiesitys on toistaiseksi antamatta eduskunnalle.

Vakuutusoikeyden yhtenä ongelmana ovat pitkät käsittelyajat, keskimäärin 13—14 kuukautta. Tavoitteena on saada uuden organisaation myötä päätösten käsittelyajat lyhenemään. Asiantuntijakuulemisessa on tämän tavoitteen toteutumisesta esitetty eri suuntiin meneviä arvioita. Toisaalta on katsottu, että vakuutusoikeyden toiminnassa on tehostamisen varaa, toisaalta arvioitu, että uudistuksen läpivienti pidentää käsittelyaikoja entisestään. Valiokunnan sama vaikutelma on, että vakuutusoikeyden tarkoituksena on keskittyä organisaatiomuutoksen tehokkaaseen läpivientiin. Kaiken varalta on kuitenkin tarpeen, että hallitus seuraa uudistuksen toimeenpanoa, tuomioistuimen riippumattomuuden huomioon ottaen, ja tarvittaessa helpottaa tilannetta esimerkiksi määräaikaisin lisäresurssein.

Valiokuntakäsittelyssä on noussut esiin vakuutusoikeyden päätösten perustelemissa ilmenneet puutteet, joita edelleen on siitä huolimatta, että asiasta on keskusteltu ja perusteluiden kehittämistä on vaadittu sekä kotimaassa

että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksessä. Valiokunta katsoo, että kun uusi organisaatio on saatu ajetuksi sisään, on tarpeen ryhtyä kehittämään tuomioistuimen sisäistä työntekoa, esimerkiksi asioiden valmistelua ja päätösten perusteluiden kirjoittamista.

Suulliset käsittelyt ovat olleet vakuutusoikeyudessa varsin harvinaisia. Niitä on järjestetty vuosittain 30—40. Muutoksenhakulautakunnissa suulliset käsittelyt ovat olleet yksittäisiä harvinaisuuksia. Myös suullisten käsittelyiden järjestämistä nykyistä useammin on syytä harkita.

Valiokunta kantaa erityistä huolta siitä, että työkyvyttömyyseläkeasioissa koko järjestelmää kohtaan tunnetaan kovin vähän luottamusta. Tämä johtunee paljolti siitä, että työkyvyttömyyden arviointi saattaa perustua puutteelliseen valmisteluun, joka ei tapahdu avoimesti hakijan kanssa, ja perustelemattomiin asiantuntijalausuntoihin. Ennen kaikkea epäluottamus perustunee siihen, että asiantuntijalääkärit eivät tapaa hakijaa henkilökohtaisesti kuten hakijan tutkinut lääkäri. Epäluottamusta lisää sekin, että hakija saa asiantuntijalääkäriin lausunnon tietoonsa ainoastaan erikseen pyytämällä. Myös asiantuntijalääkäriin roolia arvostellaan.

Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että asiantuntijalääkäri on tarpeen etenkin työkyvyttömyyseläkkeiden yhtenäisen ratkaisukäytännön ja hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Luottamuksen lisäämiseksi valiokunta pitää välttämättömänä, että vakuutusoikeyus yhdessä muutoksenhakulautakuntien kanssa kehittää ja muuttaa toimintatapoja työkyvyttömyyseläkeasioiden käsittelyssä niin, että ainakin niissä tapauksissa, joissa lopputulokseksi näyttäisi tulevan kielteinen ratkaisu, hakijaa kuullaan hänen esittämänsä ja lautakunnan tai oikeyden hankkiman selvityksen johdosta sekä varataan hakijalle tilaisuus lisäselvityksen antamiseen.

Esityksen yhteensovittaminen muiden vireillä olevien lainmuutosten kanssa

Valiokuntakäsittelyn aikana on havaittu, että eduskunnassa on samanaikaisesti vireillä kaksi koulutus- ja erorahastolakia koskevaa lakiehd-

tusta, jotka ovat keskenään erisuuntaisia. Nyt po. esityksen 5. lakiehdotuksessa ehdotetaan koulutus- ja erorahastosta annettua lakia muutettavaksi, mutta vajaata kahta kuukautta myöhemmin annetussa hallituksen esityksessä HE 219/2002 vp laki ehdotetaan kumottavaksi tammikuun 1 päivänä 2003. Kumpikaan esitys ei sisällä viittausta toiseen asiaan vaikuttavaan esitykseen, vaikka hallituksen esityksen laatimishojjeiden mukaan tällainen tieto pitää sisällyttää hallituksen esityksen yleisperusteluihin.

Keskenään ristiriitaisten ehdotusten yhteensovittamiseksi valiokunta on joutunut odottamaan hallituksen esityksen HE 219/2002 vp käsittelyä. Tuo esitys puolestaan on ollut sidoksissa työttömyysturvalain uudistamista koskevaan esitykseen HE 115/2002 vp. Nyt kun työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta on mietinnössään TyVM 8/2002 vp hyväksynyt uuden koulutusrahastolain, jolla kumotaan aikaisempi koulutus- ja erorahastolaki, lakivaliokunta osaltaan toteaa, että 5. lakiehdotus on tarpeettomaksi käyneen hylättävä.

Lakivaliokunnassa on parhaillaan käsiteltävänä useampia vastaavanlaisia esityksiä, jotka on sovitettava yhteen, mutta valmisteluvaiheessa asiaan ei ole kiinnitetty huomiota. Tällainen valmistelu johtaa väistämättä sattumanvaraiseen tulokseen. Kun valtioneuvoston esittelylupajärjestelmä ei turvaa eri virkamiesten valmisteltavina olevien asioiden riittävää koordinaatiota, lakivaliokunta katsoo, että lainsäädännön valmisteluvaiheen tarpeita varten on luotava järjestelmä, jonka avulla voidaan luotettavasti selvittää vireillä olevat samaa lakia koskevat lainmuutoshankeet. Sen jälkeen lainvalmistelijat on perehdytettävä lakiehdotusten yhteensovittamiseen. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Vakuutuslaki

8 §. *Esittelijät.* Pykälässä säädetään vakuutus-oikeuden esittelijöiden kelpoisuudesta ja virkanimikkeistä sekä heidän nimittämisestään.

Lakiehdotuksessa ei ole erityissäännöstä lyhytaikaisten esittelijöiden nimittämisestä määräajaksi, vaan kaikki nimitykset käsiteltäisiin vakuutus-oikeuden hallintoistunnossa. Sen sijaan 2. lakiehdotuksessa tuomareiden nimittämislain muuttamiseksi vakuutus-oikeuden ylituomarille ehdotetaan annettavaksi toimivalta nimittää tuomari vakuutus-oikeuteen enintään kahden kuukauden määräajaksi. Tällainen 1. ja 2. lakiehdotuksen nimitystoimivaltaa koskevien säännösten eroavuus johtaa tarpeettomaan byrokraatiaan. Valiokunta ehdottaakin, että pykälän 4 momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan vakuutus-oikeuden ylituomari voi nimittää kansliapäällikön, asessorin ja vakuutus-oikeussihteerin enintään kahden kuukauden määräajaksi.

11 §. *Työoloja tai yritystoimintaa tuntevat jäsenet.* Pykälän 1 momentin 1 kohdan c alakohdassa säädetään "erorahasta ja koulutukseen myönnettävästä tuesta".

Koulutus- ja erorahastosta annettu laki kumotaan 1.1.2003, kuten edellä yleisperusteluissa on selostettu. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa mainittujen sanojen poistamista pykälän 1 momentista.

18 §. *Päätöksen poistaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että viimeiseksi valitusasteeksi tuleva vakuutus-oikeus voi poistaa lainvoimaisen päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi erikseen säädetyin tavoin.

Valiokunta ehdottaa pykälän täydentämistä menettelysäännöksillä siten, että siihen lisätään viittaus hallintolainkäyttölakiin. Tarkoituksena on, että menettelyssä noudatetaan hallintolainkäyttölain 68 §:ssä säädettyä.

19 §. *Päätöksen purkaminen.* Pykälässä on säännökset korkeimman hallinto-oikeuden toimivallasta purkaa vakuutus-oikeuden päätös menettelyvirheen johdosta.

Edellä yleisperusteluissa esitettyyn korkeimman oikeuden asemaa koskevaan kantaansa viitaten valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan korkeimmalla hallinto-oikeudella ei ole pykälässä tarkoitettua purkutoimivaltaa päätökseen, johon voidaan ha-

kea muutosta ylimääräisellä muutoksenhakueinolla korkeimmalta oikeudelta.

3. Laki eläkkeensaajien asumistukilain 10 §:n muuttamisesta

Johtolause. Johtolauseessa on jäänyt ottamatta huomioon lainmuutos 684/2002. Sen sijaan siinä on viittaus lakiin 887/1994, jota ei enää tarvita, koska 10 §:n kumpaakin momenttia on myöhemmin muutettu. Valiokunta on tehnyt johtolauseeseen näistä johtuvat korjaukset.

4. Laki kansaneläkelain 73 §:n muuttamisesta

73 §. Pykälän 2 momentin mukaan tarkastuslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusosoikeuteen.

Pykälästä puuttuu menettelysäännös. Kun vakuutusosoikeudessa ehdotetaan edelleen sovellettavaksi hallintomenettelylakia, on luontevaa, että sitä noudatetaan myös valitusta tehtäessä. Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään maininta siitä, että valitusmenettelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

5. Laki koulutus- ja erorahastosta annetun lain 3 b ja 3 d §:n muuttamisesta

Yleisperusteluissa on todettu, että koulutus- ja erorahastosta annettu laki kumotaan 1.1.2003, kun uusi koulutusrahastolaki tulee voimaan. Tästä seuraa, että 5. lakiehdotus on tarpeettomaksi käyneenä hylättävä.

Uusi koulutusrahastolaki eroaa rakenteeltaan ja etuuksiltaan aikaisemmasta laista. Siinä ei tarvita kumottavaan lakiin ehdotettuja muutoksia.

6. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

9 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentin mukaan opintotuen muutoksenhakulautakunnan

päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusosoikeuteen.

Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään samoin perustein kuin edellä 4. lakiehdotuksen 73 §:n kohdalla maininta siitä, että valitusmenettelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

14 §. *Viittaussäännös.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutusosoikeus voi poistaa lainvoimaisen päätöksen samoin kuin muissakin vakuutusosoikeuden toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Pykälää kirjoitettaessa ei ole otettu huomioon siihen lailla 692/2002 tehtyjä muutoksia. Valiokunta ehdottaa lainmuutoksesta johtuvien sannonallisten muutosten tekemistä pykälään.

Johtolause. Myös johtolauseessa on jäänyt ottamatta huomioon lainmuutos 692/2002. Valiokunta on tehnyt johtolauseeseen tästä johtuvan korjauksen.

7. Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

7 §. Pykälän 3 momentin mukaan tapaturmalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusosoikeuteen.

Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään samoin perustein kuin edellä 4. lakiehdotuksen 73 §:n kohdalla maininta siitä, että valitusmenettelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

8. Laki palkkaturvalain 26 §:n muuttamisesta

26 §. *Hallintovalitus.* Pykälän 2 momentin mukaan työttömyysturvalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusosoikeuteen.

Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään samoin perustein kuin edellä 4. lakiehdotuksen 73 §:n kohdalla maininta siitä, että valitusmenettelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

Pykälän 3 momenttiin on tehtävä em. lisäyksestä johtuva lakitekkinen korjaus.

9. Laki merimiesten palkkaturvalain 24 §:n muuttamisesta

24 §. Hallintovalitus. Pykälän 2 momentin mukaan työttömyysturvalautakunnan (merimiehiä koskevaan) päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen.

Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään samoin perustein kuin edellä 4. lakiehdotuksen 73 §:n kohdalla maininta siitä, että valitusmenettelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

Pykälän 3 momenttiin on tehtävä em. lisäyksestä johtuva lakitekhninen korjaus.

10. Laki tapaturmavakuutuslain 43 ja 53 d §:n muuttamisesta

43 §. Pykälän 1 momentin mukaan tapaturmalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen. Valiokunta viittaa edellä 4. lakiehdotuksen 73 §:n kohdalla tehtyyn lisäykseen ja ehdottaa, että momenttiin lisätään maininta siitä, että valitusmenettelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

53 d §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan ylimääräisen muutoksenhaun mahdollisuus vakuutusoikeuden päätöksestä korkeimpaan oikeuteen. Ylimääräinen muutoksenhaku korkeimman oikeuden päätöksestä ohjautuisi kuitenkin edelleen korkeimpaan oikeuteen.

Valiokunta on edellä yleisperusteluissa päätenyt siihen, ettei korkeimman oikeuden toimivaltaa muuteta. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, ettei momenttia muuteta. Tämän johdosta pykälä on poistettava lakiehdotuksesta.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöksen 2 momentissa on 53 d §:n muuttamiseen liittyvä siirtymäsäännös. Kun valiokunta ei puolla 53 d §:n muuttamista, on myös voimaantulosäännöksen 2 momentti poistettava lakiehdotuksesta.

Johtolause ja lain nimike. Valiokunnan 53 d §:n kohdalla tekemästä muutoksesta seuraa, että

myös johtolauseetta ja lain nimikettä on tarkistettava.

11. Laki rikosvahinkolain 27 §:n 3 momentin kumoamisesta ja

12. Laki sotilasvammalain 25 §:n 3 momentin kumoamisesta

Sekä 11. että 12. lakiehdotuksessa ehdotetaan kumottavaksi voimassa olevat säännökset ylimääräisestä muutoksenhausta korkeimpaan oikeuteen. Kun valiokunta edellä esitetyin perustein ehdottaa korkeimman oikeuden toimivallan säilyttämistä ennallaan, on 11. ja 12. lakiehdotus hylättävä.

Aloitteet

Valiokunta on asettunut puoltamaan hallituksen esitystä vakuutusoikeuslain uudistamiseksi. Käsiteltäväksi otettu lakialoite ei ole sen kanssa yhteensovitettavissa. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä.

Valiokunta ehdottaa myös toimenpideoitteen hylkäämistä, koska oikeusministeriö on 27.5.2002 tekemällään päätöksellä määrännyt asiantuntijan laatimaan selvityksen perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisesta työkyvyttömyyseläkettä ja lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä. Selvityksen tavoitteena on kartoittaa valitusten käsittelyssä noudatettavan menettelyn mahdollisia tarkistamistarpeita asianosaisen oikeusturvan näkökulmasta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 5., 11. ja 12. lakiehdotus hylätään,

että 1., 3., 4. ja 6.—10. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoite LA 150/2001 vp hylätään,

että toimenpidealoite TPA 246/2001 vp hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Vakuutusoikeuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Vakuutusoikeuden tehtävä ja henkilöstö

1—7 §
(Kuten HE)

8 §

Esittelijät

(1—3 mom. kuten HE)

Kansliapäällikön, asessorin ja vakuutusoi-
keussihteerin nimittää vakuutusoikeuden hallin-
toistunto. *Vakuutusoikeuden ylituomari voi kui-
tenkin nimittää kansliapäällikön, asessorin ja
vakuutusoikeussihteerin enintään kahden kuu-
kauden määräajaksi.*

2 luku

Asioiden käsittely vakuutusoikeudessa

9 ja 10 §
(Kuten HE)

11 §

Työoloja tai yritystoimintaa tuntevat jäsenet

Vakuutusoikeudessa osallistuu tässä pykäläs-
sä tarkoitettujen asioiden käsittelyyn kaksi työ-
elämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan
olosuhteita tuntevaa jäsentä. Heidät ja heidän
varajäsenensä määrätään

1) edustavimpien työnantaja- ja työntekijäjä-
jestöjen ehdotuksesta, kun on kysymys

a) yksityisoikeudellisessa työsuhteessa ole-
vien työeläkeasioista;

b) tapaturmavakuutus- tai sotilastapaturma-
asioista; tai

c) työttömyyspäivärahasta, työmarkkinatues-
ta, työvoimapoliittisesta koulutustuesta, koulu-
tuspäivärahasta, aikuiskoulutustuesta, ylläpito-
korvauksesta, vuorottelukorvauksesta, palkka-
turvasta (*poist.*) taikka siitä, että henkilön pääsy
työttömyyskassan jäseneksi on evätty tai hänet
on erotettu kassan jäsenyydestä;

(2—5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

12—17 §
(Kuten HE)

3 luku

19 §

Ylimääräinen muutoksenhaku*Päätöksen purkaminen*

18 §

(1 ja 2 mom. kuten HE)

*Päätöksen poistaminen**Päätöksen purkamista koskevia 1 momentin säännöksiä ei sovelleta päätökseen, johon voidaan hakea muutosta ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla korkeimmalta oikeudelta. (Uusi 3 mom.)*

Vakuutusosoikeus voi poistaa lainvoimaisen päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi siten kuin siitä erikseen säädetään. Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta. *Menettelystä päätöksen poistamisessa on muuten soveltuvien osin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään valituksesta.*

(2 mom. kuten HE)

4 luku

Erinäiset säännökset20—24 §
(Kuten HE)**3.****Laki****eläkkeensaajien asumistukilain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 10 §, sellaisena kuin se on laeissa (*poist.*) 981/1996 ja 684/2002, seuraavasti:

10 §
(Kuten HE)Voimaantulosäännös
(Kuten HE)**4.****Laki****kansaneläkelain 73 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 73 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 886/1994, seuraavasti:

73 §

Tarkastuslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) sääde-*

tään. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

6.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta 10 päivänä tammikuuta 1997 annetun lain (48/1997) 9 §:n 1 ja 3 momentti sekä 14 §, sellaisina kuin ne ovat *laeissa* 344/2001 ja 692/2002, seuraavasti:

9 §

Muutoksenhaku

Koulumatkatukea koskevaan Kansaneläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla opintotuen muutoksenhakulautakuntaan. Lautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.*

(3 mom. kuten HE)

14 §

Viittaussäännös

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin, mitä opintotukilaissa säädetään opintotuen toimeenpanosta, tarkistamisesta ja keskeyttämisestä, takaisinperinnästä, itseoikaisuista, päätöksen poistamisesta, tietojen *saamisesta, käytöstä ja luovuttamisesta*, ulosmittaus- ja siirtokiellosta sekä rahoituksesta.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

7.

Laki

sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille 17 päivänä tammikuuta 1991 annetun lain (118/1991) 7 §:n 3 momentti ja 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

 Tapaturmalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään*.

8 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

8.

Laki**palkkaturvalain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1998 annetun palkkaturvalain (866/1998) 26 §:n 2 momentti ja lisätään 26 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

26 §

Hallintovalitus

 Työttömyysturvalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996)*

säädetään. Päätöksen tiedoksisaantia koskee, mitä 1 momentissa säädetään.

Ylimääräisestä muutoksenhausta palkkaturva-asiassa annettuun 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (*poist.*) 11 luvussa säädetään.

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

9.

Laki**merimiesten palkkaturvalain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 2000 annetun merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 24 §:n 2 momentti ja lisätään 24 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

24 §

Hallintovalitus

 Työttömyysturvalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.* Päätöksen tiedoksisaantia koskee,

mitä 1 momentissa säädetään palkkaturvapäätöksen tiedoksisaannista.

Ylimääräisestä muutoksenhausta palkkaturviasiassa annettuun 1 tai 2 momentissa tarkoi-

tettuun päätökseen on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (*poist.*) 11 luvussa säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

10.

Laki

tapaturmavakuutuslain 43 (*poist.*) §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/1948) 43 §:n 1 momentti (*poist.*), *sellaisena* kuin *se on* laissa 948/1992 (*poist.*), seuraavasti:

43 §

Kun vakuutuslaitokselle on tehty ilmoitus työtapaturmasta ja oikeus korvaukseen on riidaton, mutta vakuutuslaitos katsoo korvausvelvollisuuden kuuluvan toiselle vakuutuslaitokselle, on ensiksi mainittu vakuutuslaitos velvollinen viipymättä korvausvelvollisen vakuutuslaitoksen puolesta suorittamaan asianomaiselle korvauksen ennakkona määrän, joka suuruudeltaan likimääräisesti vastaa korvauksen määrää. Jollei päästä yksimielisyyteen siitä, mikä vakuutuslaitos on korvausvelvollinen, on tämä kysymys

alistettava tapaturmalautakunnan ratkaistavaksi. Tapaturmalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.*

53 d §
(*Poist.*)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten HE)
(2 mom. *poist.*)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toteuttaa nykyaikaisen järjestel-

män, jonka avulla lainvalmistelijat voivat luotettavasti selvittää samanaikaisesti vireillä olevat samaa lainkohtaa koskevat uudistushankkeet.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Kirsi Ojansuu /vihr
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Veijo Puhjo /vas
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Tero Rönni /sd
	Leena-Kaisa Harkimo /kok (osittain)	Mauri Salo /kesk
	Erkki Kanerva /sd	Petri Salo /kok
	Toimi Kankaanniemi /kd	Timo Seppälä /kok
	Seppo Lahtela /kesk	Marja Tiura /kok (osittain)
	Annika Lapintie /vas	Harry Wallin /sd.
	Kari Myllyniemi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaisa Vuorisalo.